

ступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>. **4** Закон України «Про політичні партії в Україні» від 05.04.2001 № 2365-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>. **5.** Закон України «Про вибори народних депутатів України» від 17.11.2011 № 4061-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>. **6.** Положення про Апарат Верховної Ради України, затвердженого Розпорядженням від 25.08.2011 № 769 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>. **7.** Шаповал В.М. Парламентаризм і законодавчий процес в Україні: навч. посібн. / Шаповал В.М. – К.: УАДУ, 2000. **8.** Закон України «Про статус народного депутата України» від 17.11.1992 № 2790-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>. **9.** Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 № 1861-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>. **10.** Закон України «Про комітети Верховної Ради України» від 04.04.1995 № 116/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>. **11.** Постанова Верховної Ради України «Про комітети Верховної Ради України сьомого скликання» від 25.12.2012 № 11-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>.

УДК 324

М. М. ГНАТКО

МИФОЛОГИЧНИЙ ВИМІР ПОЛІТИЧНИХ ВИБОРІВ

Стаття присвячена аналізу значення та ролі політичних міфів у контексті реалізації політичних виборів як важливого засобу їх проведення і чинника впливу на ставлення виборців до самих політичних виборів та до певних суб'єктів політичних перегонів; також у ній розглядаються конкретні приклади застосування політичних міфів у деяких політичних виборчих кампаніях.

Ключові слова: політичний міф, політичні вибори, політична боротьба, політичні перегони, міфологічність політичних виборів, політичний вплив, політичні уподобання виборців.

Гнатко Н.М. Мифологическое измерение политических выборов

Статья посвящена анализу значения и роли политических мифов в контексте реализации политических выборов как существенного орудия их проведения и фактора влияния на отношение избирателей к самим политическим выборам и к определенным субъектам этих выборов; кроме того, в статье также рассматриваются конкретные примеры использования политических мифов в некоторых политических избирательных кампаниях.

Ключевые слова: политический миф, политические выборы, политическая борьба, политическая избирательная кампания, мифологичность политических выборов, политическое влияние, политические предпочтения избирателей.

Gnatko Mykola. Mythological dimension of political elections

The article is devoted to the problem of the role of political myth in social life. The author describes the influence of political myths on social cohesion and social stability; the value of political myths in political and public morality, and motivation of political activity of people etc.

Key words: myth, a political myth, political behaviour, political activity, mythology of politics, political rationality, political irrationality.

© ГНАТКО Микола Митрофанович – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Київського славистичного університету

Політична життєдіяльність майже в кожній сучасній країні найбільш яскраво і публічно виявляє себе в ході підготовки і розгортання політичних виборчих кампаній, тобто, політичних виборів, які часто також означають популярним терміном «політичні перегони». При цьому у разі серйозного масштабу цих останніх (регіональний чи загальнонаціональний рівні тощо) та їх реальності (реальної змагальності в контексті їх проведення) «ставки» є, як правило, досить високими, а отже, відповідні мотивація, мобілізованість, сконцентрованість на бажаній цілі також є високими. Тобто, виграш серйозних політичних виборів практично завжди потребує високої актуалізації всіх доступних суб'єктам цих виборів ресурсів. Щодо інформаційного виміру зазначених ресурсів, то у певному сенсі ці ресурси поділяються на власне раціональні та інші, які можуть бути або суто ірраціональними, або такими, що поєднують різною мірою раціональні та ірраціональні компоненти. До останніх належать міфологічні конструкти, зокрема, політичні міфи¹.

Застосування власне раціональних інформаційних ресурсів у ході політичних перегонів є цілком очевидним і майже завжди у своєму вираженні лежить, що називається, «на поверхні». Але при цьому постає закономірне питання: чи суто раціональних ресурсів достатньо для перемоги у контексті політичної боротьби, зокрема, у ході певних політичних виборів? І ще одне питання актуалізується у цьому зв'язку: якщо у вимірі суто раціональних інструментів реалізації політичного змагання у формі політичних виборів одна зі сторін цього змагання буде вбачати явну перевагу іншої (інших) – чи не виникне у неї непереборне бажання використати якийсь доступний ресурс боротьби, що виходить за межі поля раціональних інформаційних ресурсів?

Враховуючи дуже високий, як правило, рівень значущості процесу і особливо, звісно, результату політичних виборів для правдивих учасників цього змагання, нескладно дійти очевидного висновку щодо того, що прагнення застосувати в ході політичних виборів практично будь-які ресурси та інструменти є властивим майже всім без винятку суб'єктам політичної активності. І особливо привабливими при цьому постають інформаційні конструкти і контенти, що вдало поєднують у собі відповідні раціональні та ірраціональні компоненти. У цьому сенсі міфологічні конструкти, зокрема, політичного змісту, є чи не найпривабливішими і, як засвідчує відповідна практика, найдієвішими інструментами ведення виборчої агітації та пропаганди у ході політичних виборів².

Для ілюстрування зазначеного вище перейдімо до конкретних прикладів застосування політичних міфів у контексті політичних виборів.

В сучасному світі значна частина політичних міфів є пов'язаними з феноменом права в тих чи тих його виявах. Візьмімо для аналізу такі втілення права, як право людини (що його, як правило, формулюють у множині: права людини на життя, на гуманне ставлення до себе, на медичний догляд, на навчання рідною мовою, на адвокатський захист, на володіння приватною власністю і т.д., і т.п.) і право нації – на самовизначення.

Цілком очевидно і зрозуміло, що у багатьох випадках перше і друге можуть суперечити одне одному і навіть бути взаємовиключними: на певній території, яка, в силу волевиявлення переважаючої частини її населення і нівелювання контролю з боку центральної влади, усамостійнюється від останньої, може формуватися нова державність, що усуває попередню; іншими словами, певна територія з її населенням змінює одну державну юрисдикцію на іншу, припустімо, реалізуючи право нації (до якої належить абсолютна більшість населення зазначеної території) на самовизначення; при цьому окремі особи з числа цього населення (їх може бути достатньо багато), що належать до невідомої етно-національної

спільноти, можуть категорично заперечувати проти згаданої зміни державної юрисдикції, з огляду, наприклад, на можливу зміну мовної політики в умовах новопосталої держави – це може трактуватись як зазіхання на право цих осіб навчатися рідною мовою.

Подібні колізії, конкретно говорячи, мали і мають місце на руїнах ультрамультинаціональних (конгломератних) державних утворень, таких як колишні СРСР (трансформована Російська імперія) – мегаімперія чи СФРЮ (Соціалістична Федеративна Республіка Югославія) – мініімперія. При цьому виникають гострі конфліктні ситуації, коли, з одного боку, праву нації на самовизначення і більшості громадян новоствореної (чи відродженої з опорою на відповідну державність у минулому) держави використовувати єдиний, спільний для всього її населення засіб комунікування – рідну мову протистоїть, з іншого боку, право осіб іншоетнічного походження, що входять до складу громадян цієї ж держави (їх найчастіше називають національними меншинами), послуговуватися у своїй життєдіяльності (навчатися, отримувати обслуговування, інформацію тощо) своїми рідними мовами³.

Подібного роду колізії у різних реальних випадках розв'язуються по-різному: від повного і необговорюваного домінування рідної мови абсолютної етнонаціональної більшості громадян (корінного етносу, титульної нації, інколи використовують інші квазісиноніми цього означення) в новопосталій (нововідродженій) державі у всіх без винятку сферах публічного застосування людської природної мови як такої на всій, без жодних винятків, території цієї держави – до практично зворотної ситуації, коли рідна мова титульної нації тотально упосліджується, а мова однієї (як правило, мова колишнього колонізатора – окупанта) з нацменшин – постає як цілком панівна практично в усьому ареалі публічного функціонування людської природної мови.

Конкретні приклади: перший варіант – Польща після краху монархічної Російської імперії у 1917 році, другий – Білорусь після краху комуністичної Російської імперії у 1991 році.

А тепер безпосередньо перейдімо до, власне, конкретних політичних міфів, що апелюють до згаданих правових феноменів і застосовуються в ході проведення політичних виборів.

Політичний міф, що проголошує тотальну взаємовиключність втілення права нації на самовизначення (з утвердженням у своїй національній державі як домінуючих відповідних культурно-гуманітарних цінностей: мови, культурних орієнтацій, традицій тощо) і прав людини, експлуатується в наш час під час політичних виборів доволі часто. До речі, що стосується міфологічності зазначеної взаємовиключності, то вона проявляється хоча б у тому, що ціла низка прав людини, таких, як право навчатися рідною мовою, право втілювати свою етнонаціональну ідентичність, право культивувати своїх етнонацієцентричних героїв, право на домінуюче відстоювання своїх конфесійних цінностей особа (людина) можуть повною мірою бути реалізованими лише у відповідній (своїй) національній державі, яка в більшості випадків, у свою чергу, може постати лише через втілення права націй (певних етнонаціональних спільнот) на самовизначення. Тобто, для більшості конкретних людей (осіб) найоптимальніший шлях реалізації багатьох їх суспільних прав – це реалізація права їхньої етнонаціональної спільноти на самовизначення, яке повною мірою може бути втілене якраз через витворення повноформатної національної державності⁴.

Цей політичний міф, спираючись на наведені вище реальні суперечності (які, як було продемонстровано, зовсім не означають відповідної тотальної взаємовиключності), широко використовувався, зокрема, в ході нещодавніх

політичних виборів у Словаччині проугорськими політичними структурами і силами з метою отримати підтримку репрезентантів місцевої угорської нацменшини. Інший, більш давній історично приклад: політичні вибори у міжвоєнній Чехо-Словаччині, коли подібний політичний міф застосовувався пронимецькими політичними силами серед місцевої німецької нацменшини (насамперед у районі Судетів). Крім активізації відповідної електоральної підтримки, згадані застосування цього політичного міфу також були спрямовані на посилення: у першому випадку – впливу Угорщини в Словаччині, у другому – впливу тогочасної Німеччини у тогочасній Чехо-Словаччині. І слід констатувати, що певною мірою цей політміф спрацював в обох випадках на обох зазначених цільових напрямках.

Аналогічний міф застосовується і в умовах сучасної України. Звернімо увагу: з наближенням політичних виборів у нашому суспільстві цей політміф істотно активізується у своєму функціонуванні. «Притча в язицех» – мовне питання в нашій країні – істотно інтенсивніше мусується або безпосередньо в ході політичних виборів, або у зв'язку з ними. При цьому найактивніше і найбезпardonніше педагогується питання висмоктаного з пальця «утиску» російської мови в Україні як рідної мови найбільшої чисельно нацменшини – російської (репрезентанти останньої, за агресивної підтримки ззовні, навіть доходять до абсурдного заперечення цього цілком адекватного нейтрального означення – національна меншина).

Яке значення, яка роль використання цього політичного міфу в сучасній Україні? Проаналізуємо це питання детально.

Абсолютну переважаючу більшість населення сучасної України, згідно відповідним статистичним даним (дані останнього загально-національного перепису населення, подальші відповідні статистичні оцінки), складають етнічні українці (особи, що є втіленням української національності) – майже 80%. Це означає, що об'єктивно рідна для них українська мова має всі фундаментальні підстави бути домінуючою, панівною, як ключовий засіб суспільної комунікації, в усіх сферах публічної життєдіяльності на всій території України. З іншого боку, в силу критично несприятливих обставин історичного існування українства впродовж століть, значна частина населення сучасної України як формально незалежної держави практично зорієнтована на неукраїнські мови, передусім, на російську мову – мову багатовікового колонізатора. Ця вкрай негативна для розвитку України обставина витворює сприятливу суспільну «атмосферу» для деструктивного використання політичного міфу про ущемлення в нинішній українській державі (а тим більше в повноцінній українській національній державі, лише яка і може мати серйозну перспективу свого існування) права російськомовних людей на широке використання в публічному вжитку рідної російської мови.

Найбезпосередніша ціль застосування цього політміфу в ході політичних виборів в Україні – активізація електорату південно-східних регіонів (що значною мірою ідентифікує себе з російською мовою), який, будучи розчарованим соціально-економічною політикою своїх висуванців на владних посадах, тим не менше, є схильним голосувати за них на чергових політичних виборах з огляду на їх готовність відстоювати права мешканців цих регіонів користуватися у своєму публічному комунікативному обігові російською мовою (фактично виключно російською мовою, цілковито ігноруючи рідну мову українства – українську).

Але є низка інших цілей, досягати яких певним силам як в Україні, так і за її межами небезуспішно допомагає даний політичний міф.

Активне використання цього (і деяких інших, «афільованих» з ним) політміфу на південно-східних теренах України практично призводить до ледь не тотального цькування всього українського, не обмежуючись лише агресивно-злобним пап-

люженням української мови. Як наслідок – населення цієї частини України значною мірою протиставляється населенню інших її регіонів, що створює сприятливий ґрунт для розколу України і якщо прямо й не загрожує (доки що) існуванню формальної української державності, то кардинальним чином послаблює, підриває останню. Поставимо просте питання: чи є сили і структури (політичні, економіко-бізнесові тощо), як в Україні, так і за її межами, зацікавлені в знищенні чи, принаймні, в максимальній нівеляції суб'єктності української державності? Відповідь очевидна: безумовно є. Що ж це за сили?

Почнемо з внутрішньо-українських. Це, насамперед, бізнесово-олігархічні кола, що зацікавлені у наявності слабкої формальної української держави, яка була б неспроможною обмежувати їх непомірні бізнесові «апетити». Така держава, певною мірою прикриваючи їх від поглинення надпотужними зовнішніми бізнесовими структурами, в той же час, не зможе проводити конструктивну соціально-економічну політику в інтересах власне українського суспільства, справедливіше перерозподіляючи матеріально-фінансові ресурси країни, що, звісно, суперечило б безпосереднім бізнесовим інтересам цих кіл. Окрім того, це внутрішньо-українські політичні сили і структури, що мають зовнішні (щодо України) політико-економічні орієнтації. У випадку південно-східних українських регіонів це, перш за все, проросійські політсили, хоча тут мають місце також політсили протурецької, прорумунської, проболгарської орієнтації. Вони характеризуються різним рівнем можливостей та ставленням до власне українських національних інтересів та культурних цінностей, але, в кінцевому підсумку, об'єктивно антиукраїнські тенденції в їх діяльності є цілком реальними. Тому як утилітарно-електоральний, так і термінально-ідеологічний інтереси цих структур теж реалізуються в означеному вище нівелюванні української державності. До речі, в інших регіонах України меншою мірою, але теж проявляються аналогічні антиукраїнські орієнтації (Буковина – прорумунська орієнтація, Закарпаття – проугорська орієнтація, проросійська у формі провокативного так званого «русинства», проросійська у формі культивування брехливих «переваг» російських мовно-культурних цінностей над відповідними цінностями українськими у більшості областей України).

Нарешті, це відчужений від українських цінностей, від україноцентризму здеціоналізований (в сенсі ідентифікації з українською етно-національною спільнотою) суспільний прошарок сучасного українського населення, який виявляє послідовну схильність до заперечення всього українського як такого.

Щодо зовнішніх стосовно України політсил та чинників суспільно-політичного гатунку, які втілюють свої інтереси в нівеляції (чи цілковитій ліквідації) української державності, то їх спектр доволі широкий: передовсім переважаюча частина сучасного російського політикуму, яка не схильна розглядати Україну інакше, ніж вагомий ресурс реставрації колишньої повноформатної Московсько-Російської імперії; олігархат сучасної Російської Федерації, для якого незахищена власною потужною державою Україна – ласий об'єкт бізнесового використання і визиску; Російська православна церква (Московсько-патріархатна), що трактує Україну як свою канонічну територію, і будь-яка українська державність постає «кісткою в горлі», що заважає беззастережно утверджувати свій церковно-конфесійний контроль над українською паствою та успішно «стригти купони» з довірливих українських парафіян (як відомо, РПЦ МП з величезним розмахом реалізує свою своєрідну бізнесову діяльність, здійснюючи як пряму торгівлю «церковним» товаром, так і опосередковану – через афільовані з нею торговельні структури – найбільш ходовими і прибутковими товарами найширшого користування); далі це: шовіністичні політичні кола деяких сусідніх держав (Польщі, Ру-

мунії Угорщини), для яких максимальне послаблення української державності відкриває шлях до утвердження потужного політичного і культурного впливу своїх держав в Україні (особливо в деяких українських регіонах, історично чи нині заселених відповідними національними меншинами); економіко-бізнесові кола багатьох країн світу (крім зазначених вище у відповідних контекстах, це, зокрема, США, КНР, Ізраїль, провідні країни Євросоюзу), зацікавлених у найпрямішому доступі до різноманітних ресурсів України, без необхідності серйозно рахуватися з українськими владно-державними чинниками; різноманітні світові релігійно-конфесійні структури, чий інтерес полягає у необмеженій можливості здійснювати місіонерську діяльність на території України, вербуючи якомога більшу кількість мешканців нашої країни в свої лави – їм також сильна українська держава як чинник регуляції конфесійного життя в Україні зовсім ні до чого; зрештою, спецслужби та інформаційні установи (потужні ЗМІ тощо), культур-трегерські структури багатьох країн зацікавлені у максимально послабленій українській державі, яка не була б спроможною хоч якось обмежувати-регулювати їх активність в сучасній Україні. Наведений перелік відповідних чинників, прагнучих знищення чи, принаймні, зведення до фіктивності української держави нескладно продовжити, але наведеного цілком достатньо для констатації простого висновку: надзвичайно потужний (в інтегрованому форматі) інтерес багатьох сил і структур суспільно-політичного (в широкому сенсі) гатунку знаходить в аналізованому політичному міфі доволі ефективний інструмент нівеляції української державності в ході, зокрема, підготовки і проведення різних політичних виборів в сучасній Україні⁵.

Тобто, велика зацікавленість потужних суспільно-політичних структур як в Україні, так і за її межами в тому, щоб всіляко нищити суб'єктність українства і сучасної української держави і, навпаки, максимально посилювати їх об'єктність, призводить до активного використання в ході політвиборів в Україні політичного міфу, що розглядається в даній статті.

Певним чином тяжіє до нього інший політичний міф, широко пропагований в сучасній Україні, а саме: утвердження різномовності в публічному комунікативному обігові в нашій країні (найчастіше в цьому контексті проголошують бажаність закріплення російсько-української двомовності) сприяє єднанню мешканців України, знижує міжмовну конфліктність у їх стосунках, є єдиною конструктивно можливим варіантом вирішення мовної проблеми в Україні, єдиною правильним орієнтиром для мовної політики в ній.

Для початку аналізу міфологічності зазначеного твердження і його деструктивної (практично антиукраїнської) спрямованості в умовах нинішньої України розглянемо простий побутовий приклад.

Припустімо, збирається разом гурт людей, яким необхідно спільно реалізувати якусь активність, ту чи іншу діяльність тощо. Уявімо, що засоби комунікування (та ж людська природна мова) у них різні. Чи може за таких умов спільна активність цього гурту людей бути успішною? Заперечна відповідь тут об'єктивно є очевидною. Причому, якщо у кожної особи з цього гурту будуть цілком окремими від усіх інших його членів засоби комунікування, то узгодження спільних дій буде зовсім неможливим. І чим менше буде різних (міжособово) засобів комунікування у такому гурті, тим рівень узгодженості спільних дій потенційно може бути вищим. «Революційним» (визначальним) тут буде, звісно, перехід від двох універсальних комунікативних інструментів на цей гурт (соціальну групу) до одного, спільного і єдиного для всіх учасників гурту, що якраз і витворює максимально сприятливий потенційний комунікативний ґрунт для координації дій учасників гурту і їхньої консолідації на цій основі. Звичайно, актуальна узгод-

женість відповідних дій і згуртованості учасників гурту, членів певної соціальної групи зумовлюється не лише єдністю комунікативного інструментарію, а й деякими іншими чинниками, відповідною мотивацією зокрема і передовсім, але така єдність – безперечно важливий позитивний чинник згуртованості і скоординованості життєдіяльності членів будь-якої соціальної групи, і, навпаки, відсутність такої стійкої єдності – вагомий негативний їх чинник.

Але те ж саме, визначальною мірою, спостерігається і у випадку цілого суспільства, зокрема, українського. Тобто, не може різномовність (починаючи з білінгвістичності – двомовності) згуртовувати, консолідувати, об'єднувати будь-який соціум, будь-яку соціальну групу, будь-яке суспільство; вона їх завжди розколює, роз'єднує, деконсолідує, дезінтегрує! Звісно, на дезінтеграцію можуть працювати різноманітні чинники, але проаналізований нами проявляє свою дію означеним вище способом.

І у випадку сучасної України все це має місце, та «мовний» політичний міф його «вірні» і проповідники спирають на бажання і право значної частини мешканців нашої країни використовувати як ключовий засіб публічного комунікування неукраїнські мови (насамперед, зрозуміло, російську). До речі, принагідно зазначимо, що найчастіше цілком обґрунтовано як єдиний ключовий засіб публічного комунікування в Україні розглядають два варіанти: українська мова і російська мова. Але другий варіант практично означає ліквідацію України і українства як таких (чого, більш чи менш відверто і послідовно, прагнуть апологети російськомовності в Україні). І лише українськомовна Україна може бути справді згуртованою, консолідованою, перспективною у своєму існуванні і суб'єктною. Та як бути з правом і бажанням неукраїнськомовних мешканців України залишатися і в подальшому не українськомовними? Ключовий аспект, що частково було вище згадано, тут – сфера мотивації цих останніх. Тобто, домінуючий контент інформаційного поля в Україні має ефективно сприяти тому, щоб переважаюча частина неукраїнськомовного населення сучасної України відійшла від протиставлення себе українській мові як єдиному спільному публічному комунікативному засобові існування в ній.

Не місце в цій статті розглядати практичні аспекти політико-правових інструментів досягнення означеного вище стану речей в нашій країні, та приклад багатьох країн світу засвідчує, що це цілком можливо за певних суспільно-політичних умов, постанов яких у контексті сучасної України не є неможливим. Один з важливих моментів – це подолання у свідомості багатьох українців і навіть цілих прошарків українського населення проаналізованого «мовного» політичного міфу, утвердження протилежного бачення вирішення означеної проблематики за взірцем змісту гасла «Одна країна – одна нація – одна мова!» як політичного орієнтиру для відповідних політичних виборів в Україні. Для цього, вочевидь, необхідним є виважене, науково обґрунтоване, методичне і різнопланове, адекватне пропагування життєво необхідного для подальшого існування України і українства утвердження української єдиномовності в публічному комунікуванні в усій Україні, в тому числі, і через додання, руйнування, демонтаж деструктивних політичних міфів⁶ у свідомості сучасного населення нашої країни.

1. *Арабаджиев Д.Ю.* Політичний міф як фактор розвитку сучасної політичної свідомості: дис. ... канд. політ. наук / Арабаджиев Д.Ю. – ЗНУ, Запоріжжя, 2006. – 181 с.; *Барт Р.* Мифологии / Барт Р. – М.: Изд-во им. Сабашниковых, 1996. – 234 с.; *Бергер П.* Социальное конструирование реальности / П. Бергер, Т. Лукман. – М.: Academia-центр, 1995. – 324 с.; *Берус В.В.* Современная социально-политическая мифология / В.В. Берус // Политическая жизнь и мысль: история и современность. – Барнаул: Тарус, 1993. –

С. 38–56; Головатий М. Політична міфологія / Головатий М. – К.: МАУП, 2005. – 148 с.; Хюбнер К. Истина мифа / Хюбнер К. – М.: Республика, 1996. – 448 с. 2. Бебик В.М. Як стати популярним, перемогти на виборах і утриматись на політичному Олімпі / Бебик В.М. – К.: Абрис, 1993. – 128 с.; Бергер П., Лукман Т. Цит. работа; Панарин И. Технология информационной войны / Панарин И. – М.: КСП+, 2003. – 389 с.; *Формирование и функции политических мифов в постсоветских обществах: сб. науч. трудов* – М.: РГГУ, 1996. – 518 с. 3. Арон Р. Мир і війна між націями / Арон Р. / [пер. з фр.]. – К.: Юніверс, 2000. – 685 с.; Гаджиев К.С. Введение в геополитику / Гаджиев К.С. – М.: Логос, 1998. – 416 с.; Горбатенко В.П. Модернізація українського суспільства у контексті сучасних цивілізаційних процесів: дис. ... докт. політ. наук / Горбатенко В.П. – К., 1999. – 379 с.; Ігнатов В.О. Національна держава: національний і наднаціональний виміри: лис. ... докт. політ. наук / Ігнатов В.О. – К., 1996. – 412 с.; Левенець Ю. Роль національного міфу у відродженні національної свідомості українського народу / Ю. Левенець // Нова політика. – 2001. – № 2. – С. 50–53; Cassirer E. The Myth of the state / Cassirer E. – New-York, 1955. – 355 p. 4. Арон Р. Цит. праця; Гнатюк О. Прощання з імперією. Українські дискусії про ідентичність / Гнатюк О.: Авториз. пер. з польск. – К.: Критика, 2005. – 528 с.; Ігнатов В.О. Цит. праця; Іщук В. Україна: проблема престижності та ідентичності: масова комунікація і культура як суб'єкти формування громадянської та національної свідомості / Іщук В. – К.: Смолоскип, 2000. – 89 с.; Кресина І. Українська національна свідомість у контексті сучасних політичних процесів: дис. ... докт. політ. наук / Кресина І.О. – К., 1999. – 451 с.; Михальченко М.І. Соціально-політична трансформація України: реальність, міфологеми, проблема вибору / Михальченко М.І., Журавський В.С., Танчер В.В. – К.: Логос, 1997. – 178 с.; Розумний М. Алгоритми національного само опанування / Розумний М. – К., 2008. – 112 с.; Розумний М. Суспільні ідеї як чинник формування політичної нації: дис. ... канд. політ. наук / Розумний М. – К., 2007. – 188 с. 5. Каганский В.Л. Россия и Миф о России / В.Л. Каганский // Неприкосновенный запас. – 1999. – № 3(5). – С. 12 – 15; Левкиевская Е. Русская идея в контексте исторических мифологических моделей и механизмы их сакрализации / Е. Левкиевская // Мифы и мифологии в современной России / [под ред. К. Аймермахера, Ф. Бомсдорфа, Г. Бордюгова]. – М.: АИРО-XX, 2000. – С. 152–174; Лукинюк М. Обережно: МІФІ / Лукинюк М. – К.: Вид. ім. О.Теліги, 2000. 6. Лукинюк М. Цит. праця.

УДК 323.12

Д. І. ГРИЦЯК

ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРОТИДІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ В США*

Досліджено основні чинники формування антидискримінаційної політики США, історичні передумови зародження та розвитку антидискримінаційного руху в США, причини та засоби подолання дискримінації в американському суспільстві. Розглянуто національне законодавство США у сфері боротьби з дискримінацією та етнокультурної консолідації. Доведено, що потужна антидискримінаційна правова база, ефективні механізми протидії дискримінації є одними з ключових чинників етнокультурної консолідації американського суспільства. Розроблено рекомендації, щодо застосування передового досвіду США у боротьбі з дискримінацією.

© ГРИЦЯК Денис Ігорович – кандидат політичних наук, молодший науковий співробітник відділу правових проблем політології Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

* Стаття підготовлена в рамках наукового проекту «Політико-правові засади етнокультурної консолідації українського суспільства» в межах державної цільової програми «Гуманітарні технології як чинник суспільних перетворень в Україні»